

Tweede Kamer

DER STATEN-GENERAAL

Speech afscheid Kinderombudsman Marc Dullaert

Door de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Khadija Arib

22 april 2016

Geachte heer Dullaert, beste Marc,

‘Alles van waarde is weerloos.’ Het is een dichtregel van Lucebert, die vaak door mijn hoofd is gegaan toen ik werkte aan mijn initiatiefwetsvoorstel voor de instelling van een Kinderombudsman. Kinderen hebben een zekere kwetsbaarheid in zich; of ze nu jong zijn of bijna volwassen, arm of rijk, autochtoon of allochtoon. En hoewel we geneigd zijn te denken dat in Nederland alles goed is geregeld, leven kinderen hier in armoede, worden gepest of zijn bang om te worden uitgezet. Ze kennen angst, ellende en verdriet, en hebben geen vertrouwen in de samenleving – en dat in zo’n cruciale, vormende fase van hun leven. Sinds 1990 zijn hun belangen verankerd in artikel 3 van het Kinderrechtenverdrag van de Verenigde Naties¹, maar in het dagelijks leven worden die belangen niet altijd voorop gesteld – soms gebeurt dat bewust, soms onbewust.

Het grootste probleem dat ik zag toen ik in 2001 kwam met mijn initiatiefwetsvoorstel, was een grote versnippering in jeugdvoorzieningen. Ons jeugdbeleid was als een enorm bos, waarin je gemakkelijk verdwaalt als niemand je de weg wijst. In mijn ogen was dát de rol van de Kinderombudsman; hij moest kinderen en hun ouders bij de hand nemen, terug het pad op, zodat zij hun weg zélf, op eigen kracht zouden kunnen vervolgen.

Hij moest toezien op de naleving van het Kinderrechtenverdrag, en gevraagd en ongevraagd advies geven over de rechten van kinderen. Daarbij was het in mijn ogen vooral van belang dat er dwarsverbanden werden gelegd tussen instanties die vaak – te vaak – langs elkaar heen werkten, bijvoorbeeld op het terrein van jeugdzorg, kinderopvang, onderwijs, gehandicaptenzorg en detentie. Niet alleen overheidsinstanties, maar nadrukkelijk óók privaatrechtelijke organisaties. Dat is een groot verschil met de Nationale ombudsman, overigens, die alleen kan optreden tegen bestuursorganen.

Tot zover de theorie. Dan kom ik nu bij de praktijk en dus bij jou, Marc.

¹ Nederland ratificeerde het Kinderrechtenverdrag op 6 februari 1995 en op 8 maart 1995 werd het van kracht.

De sollicitatieprocedure bij jouw benoeming verliep keurig en zorgvuldig, zoals dat hoort bij een Hoog College van Staat. Er was geen ruzie in de commissie, er werden geen politieke spelletjes gespeeld en er werd niet gelect. Dat waren nog eens tijden! Zo kan het dus ook! We hadden veel belangstellenden uit verschillende sectoren – maar vooral veel bobo's met CV's van hier tot Tokio. Er waren ook veel politici en ex-politici die de functie van Kinderombudsman ambieerden, en terecht. Het is een bijzondere baan. Ik kan jullie verklappen dat mij in die tijd vaak werd gevraagd of ik het niet wilde doen. 'Dat kan natuurlijk niet', antwoordde ik dan. Als je een initiatiefwetsvoorstel indient, is het erg bizar om zelf te solliciteren. Je laadt dan toch de verdenking op je, dat je de functie voor jezelf creëert. Maar stiekem heb ik vaak gedacht: wat een fantastisch mooi ambt.

Jij stak met kop en schouder boven alle sollicitanten uit. Je viel op door je keurige pak, je sympathieke en lieve uitstraling, maar vooral door je bescheidenheid. Je begrijpt dat wij politici ons hierin herkennen. Jouw CV en verschijning kwamen niet helemaal met elkaar overeen. Je kwam uit het bedrijfsleven, maar wilde je inzetten voor kinderen die kwetsbaar zijn. Bij zo'n idealistische instelling verwacht je toch iemand met geitenwollen sokken; iemand van GroenLinks, de PvdA, ChristenUnie... iemand zoals Hans Spekman.

Maar, zoals gezegd: jij zat daar, strak in pak, tegenover een brede vertegenwoordiging uit de Kamer. 'Soort zoekt soort' is een gouden regel tijdens sollicitaties, dus op papier leek het een hele uitdaging om tot consensus te komen. Maar jij hebt het ons zo gemakkelijk gemaakt. Ik was meteen overtuigd en zag jouw kracht. Bescheiden – wat je echt niet bent – en met durf, warm maar doelgericht, kritisch en vooral bevlogen. Ik dacht: als je in Afrika met weinig middelen het verschil kunt maken, als je vanuit het niets een eigen stichting kunt oprichten, dan gaat dát je zeker lukken. Iedereen in de commissie was het met elkaar eens: jij was de gedroomde kandidaat.

Die belofte heb je meer dan waargemaakt. Je was de luis in de pels die een Kinderombudsman moet zijn. In de richting van instanties als de Raad voor de Kinderbescherming, de Inspectie Jeugdzorg en de Immigratie- en Naturalisatiedienst kon je een lastpak zijn. Maar in de richting van kinderen was je betrokken, een persoon op wie je makkelijk afstapt, die je vertrouwt. Mijn grootste angst was dat je, als eerste Kinderombudsman, in een ivoren toren zou zitten, en dat niemand – een paar mondige ouders daargelaten – je zou kennen of vinden. Maar jij hebt het instituut Kinderombudsman echt op de kaart gezet. Sinds 2011 is het aantal keren dat een beroep op je is gedaan met bijna 350% toegenomen. En dat is niet omdat er zoveel meer klachten zijn gekomen, maar vooral omdat je zo toegankelijk was.

De onderzoeken die jij als Kinderombudsman hebt uitgevoerd zijn geen ‘taakje erbij’; het was een dagtaak en een erekwestie. Dat je als Kinderombudsman écht een rol van betekenis kunt spelen, blijkt uit het jaarverslag over 2015, dat eerder deze week is aangeboden aan de Kamer. In dat jaarverslag blik je wat verder terug dan alleen op het afgelopen jaar. Je noemt de introductie van een kinderrechtenmonitor, waarin cijfers over het naleven van het Kinderrechtenverdrag worden samengebracht. In de Kamer weten we dat alles start met goede, tijdige en overzichtelijke informatievoorziening. Pas als je weet waar je het over hebt, kun je besluiten over wet- en regelgeving. Dat geldt ook voor de Kinderombudsman. Jij hebt ervoor gezorgd dat alle cijfers die voorheen alleen gefragmenteerd beschikbaar waren, nu structureel en integraal kunnen worden gebruikt – als basis voor jouw eigen handelen. Voor kinderen die in armoede leven ontwikkelde je het kindpakket, met bijvoorbeeld vouchers voor kleding, zwemlessen en toegang tot het openbaar vervoer, zodat ook zij volop kunnen meedraaien in de samenleving. Samen met staatssecretaris Sander Dekker maakte je een plan om pesten aan te pakken, dat een juridische grondslag kreeg in de wet Sociale Veiligheid (die per 1 augustus 2015 van kracht is). Om de onrechtvaardigheid van het kinderpardon te illustreren, maakte je dossiers van vluchtelingenkinderen openbaar, die voortdurend bang zijn om Nederland, hun nieuwe thuis te moeten verlaten. Je laatste rapport ging over de decentralisatie in de jeugdzorg. “Eén grote proeftuin”, noemde je dat, en niet op een positieve manier. Je hield de overgang van zorg naar gemeenten nauwkeurig in de gaten, en dan niet vanuit processen, instanties en professionals, zoals je dat zelf zei, maar vanuit het perspectief van kinderen en jongeren.

Beste Marc,

Het is geen geheim dat de weg naar jouw afscheid niet zonder hobbels was. Maar wat ik vandaag wil benadrukken, is dat jij kon rekenen op een breed maatschappelijk draagvlak, als instituut én als persoon. Dat bleek heel duidelijk uit het aantal adhesiebetuigingen bij jouw vertrek. Meer dan 40.000 handtekeningen zijn er verzameld om jou als Kinderombudsman te behouden – een aantal waar menig Kamerlid jaloers op is. De media schreven bijna dagelijks hoe belangrijk jij bent, voor kinderen en hun ouders. Het is de beste reclame die je kunt maken voor de functie van Kinderombudsman. Nog nooit is zo’n functie zo breed gedragen, onder alle lagen van de bevolking. Dat heb je bereikt zonder concrete sanctiemiddelen. Je moest het hebben van je doorzettingskracht, en van een zorgvuldige en overtuigende onderbouwing van je keuzes.

Ook in internationale context heb je ons instituut Kinderombudsman op de kaart gezet. Nederland was het veertigste land met een Kinderombudsman. We begonnen dus met een kleine achterstand – in ieder geval in tijd en traditie. Maar in 2015 werd jij unaniem gekozen tot Voorzitter van de Europese koepel van Kinderrechtencommissarissen. Het

laat zien dat jij als Kinderombudsman in korte tijd alle benodigde kennis en kunde hebt opgedaan, en bij je directe collega's veel vertrouwen hebt opgebouwd.

'Ik sluit af met het vervolg op Luceberts gedicht. 'Alles van waarde is weerloos // wordt van aanraakbaarheid rijk // en aan alles gelijk.' Marc, jij bent de persoon die kinderen én ouders hielp door te luisteren en oplossingen aan te reiken, die ze bij de hand nam en terug naar het pad leidde, die zorgde voor gelijke kansen voor ieder kind. Namens de Kamer – en vooral ook als initiatiefnemer – wil ik jou en je team daar hartelijk voor bedanken.

Ik vertrouw erop dat je in Margrite Kalverboer een waardig opvolger vindt. Ze kan in ieder geval bouwen op het fundament dat jij hebt gelegd; op het pad dat jij hebt gebaand.